

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PLz. ÚS 1/08-3

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna zloženého z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Sergeja Kohuta, Jána Lubyho, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika 16. januára 2008 podľa § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov o zjednotení odchylných právnych názorov senátov Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci výkladu a uplatnenia ustanovenia § 374 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku v znení platnom do 30. júna 2007, ktorý upravuje postup pri podaní odvolania proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka v konaní pred všeobecným súdom, v súlade s čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky prijal toto

s t a n o v i s k o :

Vyšší súdny úradník je podľa § 2 zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov štátnym zamestnancom. Proti každému rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka vydanému v súdnom konaní je v zmysle čl. 142 ods. 2 poslednej vety Ústavy Slovenskej republiky vždy prípustný opravný prostriedok, o ktorom vždy rozhoduje sudca, a to aj vtedy, ak osobitný zákon odvolanie alebo iný opravný prostriedok nepripúšťa.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Pri rozhodovaní o sťažnostiach Ing. Bc. K. M., súdneho exekútora, K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktorými namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako dovolacieho súdu, rozhodol ústavný súd vo veciach vedených pod sp. zn. III. ÚS 344/06 a sp. zn. II. ÚS 27/07 uzneseniami č. k. III. ÚS 344/06-15 z 3. novembra 2006 a č. k. II. ÚS 27/07-18 z 29. marca 2007 tak, že sťažnosti odmietol ako zjavne neopodstatnené.

V obidvoch prípadoch v súvislosti s návrhom sťažovateľa ako súdneho exekútora na zastavenie exekúcie pre nemajetnosť povinného súd prvého stupňa rozhodoval aj o trovách exekúcie. Uznesenia boli vydané vyšším súdnym úradníkom, pričom v časti týkajúcej sa trov exekúcie obsahovali poučenie, že proti nim nie je prípustné odvolanie. Proti uzneseniam súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa náhrady trov exekučného konania podal sťažovateľ odvolania, o ktorých rozhodol odvolací súd tak, že ich odmietol ako neprípustné, pretože smerujú proti rozhodnutiu, proti ktorému odvolanie nie je prípustné (podľa právneho stavu platného do 31. augusta 2005), a to aj napriek tomu, že podľa názoru sťažovateľa z čl. 142 ods. 2 ústavy, ako aj z ustanovenia § 374 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) vyplýva, že proti rozhodnutiu zamestnanca súdu povereného

sudcom je prípustný opravný prostriedok. Najvyšší súd v obidvoch prípadoch dovolania sťažovateľa odmietol ako neprípustné.

III. senát ústavného súdu nepovažoval právny záver najvyššieho súdu vyjadrený v jeho uznesení sp. zn. 2 Cdo 160/2005 z 30. januára 2005, že „*v danom prípade totiž skutočne nie je rozhodujúce, či rozhodoval sudca alebo poverený zamestnanec súdu, odvolanie by nebolo rovnako prípustné, ak by o zastavení exekučného konania a o trovách exekúcie rozhodoval sudca. Z uvedeného zároveň vyplýva, že poučenie exekučného súdu o neprípustnosti odvolania proti jeho uzneseniu bolo správne*“, za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, a tak nezlučiteľný s označenými článkami ústavy a dohovoru, a preto sťažnosť sťažovateľa odmietol uznesením č. k. III. ÚS 344/06-15 z 3. novembra 2006 ako zjavne neopodstatnenú.

Obdobne pri svojom rozhodovaní o typovo rovnakom návrhu sťažovateľa postupoval aj II. senát ústavného súdu, ktorý nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 137/2005 z 24. júla 2006 a namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto sťažnosť sťažovateľa uznesením č. k. II. ÚS 27/07-18 z 29. marca 2007 odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.

Podľa § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) senát, ktorý v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou dospeje k právnemu názoru odchylnému od právneho názoru vyjadreného už v rozhodnutí niektorého zo senátov, predloží plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov. Plénum ústavného súdu rozhodne o zjednotení odchylných právnych názorov uznesením. Senát je v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna ústavného súdu.

IV. senát ústavného súdu pri prerokúvaní obsahovo porovnateľných návrhov sťažovateľa vedených t. č. pod sp. zn. III. ÚS 348/06 a IV. ÚS 200/07 dospel v týchto veciach k odchylnému právnemu názoru ako II. a III. senát ústavného súdu v označených veciach vo vzťahu k otázke ústavne konformného výkladu a uplatneniu ustanovenia § 374 ods. 3 OSP (v znení platnom do 30. júna 2007), ktorý upravuje postup pri podaní odvolania proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka v nadväznosti na poslednú vetu čl. 142 ods. 2 ústavy.

Obidva návrhy sťažovateľa, ktoré boli pridelené IV. senátu ústavného súdu, boli prijaté na ďalšie konanie. Vzhľadom na skutočnosť, že IV. senát ústavného súdu v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou dospel k právnemu názoru odchylnému od právneho názoru vyjadrenému v označených uzneseniach II. a III. senátu ústavného súdu, predložil vec plénu ústavného súdu, aby rozhodlo o zjednotení odchylných právnych názorov podľa § 6 zákona o ústavnom súde.

Podľa právneho názoru IV. senátu ústavného súdu „Vyšší súdny úradník je podľa § 2 zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov štátnym zamestnancom. Proti každému rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka vydanému v súdnom konaní je v zmysle čl. 142 ods. 2 poslednej vety ústavy vždy prípustný opravný prostriedok, o ktorom vždy rozhoduje sudca, a to aj vtedy, ak osobitný zákon [v danom prípade § 202 ods. 2 OSP v spojení s § 57 ods. 1 písm. c) a § 58 ods. 4 a 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“)] odvolanie alebo iný opravný prostriedok nepripúšťa.

Uvedený právny názor IV. senátu ústavného súdu sa opiera o tieto argumenty:

1. Podľa čl. 142 ods. 2 ústavy súdy rozhodujú v senátoch, ak zákon neustanoví, že vo veci rozhoduje jediný sudca. Zákon ustanoví, kedy sa na rozhodovaní senátu zúčastňujú aj prísediaci sudcovia z radov občanov a v ktorých veciach môže rozhodnúť aj zamestnanec

súdu poverený sudcom. Proti rozhodnutiu zamestnanca súdu povereného sudcom je prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca.

Ústava obsahuje celý rad (ústavných) právnych noriem, ktoré sú bezprostredne aplikovateľné v rozhodovacej činnosti orgánov verejnej moci. K takým ústavným normám nesporne patrí aj ústavná norma vyjadrená v poslednej vete čl. 142 ods. 2 ústavy, podľa ktorej proti rozhodnutiu zamestnanca súdu povereného sudcom je prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca.

2. Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Ústavný súd vo svojej judikatúre štandardne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (napr. PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06 alebo IV. ÚS 96/07). V konaní o súlade právnych predpisov sa ústavný súd k tejto zásade vyjadril týmto právnym názorom: „Keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 ústavy a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou“ (PL. ÚS 15/98). Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06).

Ústava je právny predpis najvyššej právnej sily. Z tohto vyplýva, že ju tvoria (ústavné) právne normy najvyššej právnej sily, s ktorými musia byť (mali by byť) v súlade všetky ostatné právne normy obsiahnuté v právnych predpisoch nižšej právnej sily. Ak právna norma obsiahnutá v právnom predpise nižšej právnej sily vyvoláva pochybnosti

o svojom súlade s ústavnou normou, ktorá je bezprostredne aplikovateľná, musí orgán verejnej moci, ktorý ich má aplikovať, uplatniť (ústavnú) právnu normu obsiahnutú v ústave, t. j. uplatnenie ústavnej normy má v danom prípade prednosť pred uplatnením právnej normy obsiahnutej v právnom predpise nižšej právnej sily. Zásada prezumpcie ústavnosti dotknutej právnej normy obsiahnutej v právnom predpise nižšej právnej sily je v danom prípade irelevantná, pretože v danom prípade dotknutý orgán verejnej moci uplatní zásadu ústavne konformného výkladu a uplatňovania dotknutých právnych noriem, a preto musí buď priamo aplikovať ústavnú normu, alebo aplikovať dotknutú právnu normu obsiahnutú v právnom predpise nižšej právnej sily tak, aby jej uplatnenie bolo v súlade s dotknutou ústavnou normou.

3. Vyšší súdny úradník je podľa § 2 zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov štátnym zamestnancom, t. j. vyššieho súdneho úradníka treba považovať za zamestnanca súdu v zmysle druhej a tretej vety čl. 142 ods. 2 ústavy. Z postavenia vyššieho súdneho úradníka ako zamestnanca štátu vyplýva, že nespĺňa kritériá nezávislosti a nestrannosti, ktoré sú priamo ustanovené v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto, ak vyšší súdny úradník vydal rozhodnutie v súdnom konaní, je v zmysle poslednej vety čl. 142 ods. 2 ústavy proti takému jeho rozhodnutiu vždy prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca.

Rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka nemôže byť v súlade s účelom sledovaným čl. 142 ods. 2 v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy nikdy konečným rozhodnutím vo veci. Je to tak preto, že zverenie výkonu súdnej moci iným osobám než sudcom musí mať v zmysle ústavy minimálne také obmedzenie, pri ktorom účastníkovi súdneho konania ostane zachovaná možnosť domáhať sa prejednávania jeho veci nestranným a nezávislým sudcom uplatnením opravného prostriedku (a to bez ohľadu na to, či túto možnosť účastník skutočne využije). Túto požiadavku vyplývajúcu z ústavy treba uplatniť aj pri výklade a aplikácii zákonnej úpravy ustanovujúcej oprávnenie poverených zamestnancov súdu (vyšších súdnych úradníkov) rozhodovať v občianskom súdnom konaní (vrátane konania exekučného) a tiež pri výklade a aplikácii zákonnej úpravy postupu pri prieskume rozhodnutí zamestnancov poverených sudcami (vyšších súdnych úradníkov).

4. Podľa ustanovenia § 374 ods. 3 OSP v znení platnom a účinnom do 30. júna 2007 proti rozhodnutiu vydanému v občianskom súdnom konaní súdnym úradníkom alebo justičným čakaťom možno podať odvolanie za rovnakých podmienok ako proti rozhodnutiu sudcu. Odvolaniu podanému proti rozhodnutiu, ktoré vydal súdny úradník alebo justičný čakať, môže úplne vyhovieť sudca. Ak sudca odvolaniu podanému proti rozhodnutiu súdneho úradníka alebo justičného čakaťa nemieni úplne vyhovieť, predloží vec na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

Vzhľadom na už uvedené je vylúčené, aby výklad a uplatnenie citovanej zákonnej úpravy obišli ústavnú úpravu umožňujúcu prieskum rozhodnutí poverených zamestnancov sudcami vždy, napríklad tak, že poverenému zamestnancovi sudca zverí oprávnenie rozhodovať aj v takej veci, v ktorej zákon proti rozhodnutiu sudcu nepripúšťa opravný prostriedok. Ak sa tak napriek tomu stane, je sudca povinný uplatniť priamo ustanovenie čl. 142 ods. 2 tretej vety ústavy a rozhodnúť o opravnom prostriedku podanom proti rozhodnutiu zamestnanca súdu (vyššieho súdneho úradníka).

5. Ustanovenie § 374 ods. 3 prvej vety OSP (v znení platnom do 30. júna 2007) zakotvujúce možnosť podania odvolania proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom alebo justičným čakaťom za rovnakých podmienok ako proti rozhodnutiu sudcu nemožno (práve so zreteľom na ústavnú úpravu) vykladať tak široko, aby z neho mala byť vyvodená aj neprípustnosť odvolania. Zmysel uvedenej úpravy pri jej ústavne konformnom výklade totiž treba vidieť len v ustanovení zásadne rovnakých požiadaviek na odvolania proti rozhodnutiam poverených zamestnancov súdu v porovnaní s požiadavkami kladenými na odvolania proti rozhodnutiam sudcov (najmä vo vzťahu k lehotám na odvolania, k ich náležitostiam, resp. k spôsobom rozhodnutí o odvolaniach).

Vzhľadom na už uvedené treba preto prísne rozlišovať, či v prípade rozhodnutia inak nenapadnuteľného riadnym opravným prostriedkom (odvolaním) príslušné rozhodnutie vydal sudca, alebo tak urobil poverený zamestnanec súdu, a podľa toho urobiť i záver o prípustnosti odvolania. Kým totiž v prípade rozhodnutí sudcov nenapadnuteľnosť

niektorých rozhodnutí odvolaniami zákonná úprava priamo predpokladá a ani ústava také rozhodovanie v jedinom stupni nevyklučuje, u rozhodnutí vydávaných poverenými zamestnancami súdu je to naopak. Napadnuteľnosť všetkých rozhodnutí poverených zamestnancov súdu (vyšších súdnych úradníkov) odvolaním je totiž bezvýnimočným pravidlom majúcim oporu v základnom zákone štátu.

6. Uplatnením ústavne konformného výkladu citovanej zákonnej úpravy tak treba podľa názoru IV. senátu ústavného súdu dospieť k záveru, podľa ktorého odvolanie je prípustné aj proti takému rozhodnutiu, proti ktorému osobitný zákon inak odvolanie nepripúšťa, ak vo veci nerozhodoval sudca, ale zamestnanec súdu. Takýto výklad mali uplatniť v dotknutých veciach aj odvolací súd a následne najvyšší súd, čím by umožnili reparaovať závažné právne pochybenie súdu prvého stupňa.

Odmietnutím riadneho opravného prostriedku (odvolania), resp. mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) smerujúceho proti rozhodnutiu povereného zamestnanca súdu (vyššieho súdneho úradníka) odvolací súd, resp. dovolací súd, v dotknutých prípadoch podľa názoru IV. senátu ústavného súdu odňali sťažovateľovi ako účastníkovi dotknutých konaní konať pred súdom. Preto IV. senát ústavného súdu dospel k záveru, že najvyšší súd vo veciach sťažovateľa oprel svoje uznesenia o taký výklad ustanovenia § 374 ods. 3 OSP, ktorý je v zjavnom rozpore s čl. 142 ods. 2 ústavy, a preto týmito uzneseniami porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a tiež jeho právo na prejednanie jeho záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Nad rámec uvedeného IV. senát ústavného súdu poukazuje, že správnosť jeho postupu nepriamo potvrdil aj zákonodarca, keď zákonom č. 273/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ustanovil nové znenie § 374 ods. 3 OSP, ktoré v súčasnosti platí už v tomto znení:

„Proti rozhodnutiu súdneho úradníka alebo justičného čakatela je vždy prípustné odvolanie. Odvolaniu podanému proti rozhodnutiu, ktoré vydal súdny úradník alebo

justičný čakateľ, môže v celom rozsahu vyhovieť sudca, ktorého rozhodnutie sa považuje za rozhodnutie súdu prvého stupňa; ak sudca odvolaniu nevyhovie, predloží vec na rozhodnutie odvolaciemu súdu. Ak odvolanie podané v odvolacej lehote oprávnenou osobou smeruje proti rozhodnutiu súdneho úradníka alebo justičného čakateľa, proti ktorému zákon odvolanie nepripúšťa (§ 202), rozhodnutie sa podaním odvolania zrušuje a opätovne rozhodne sudca.“

III.

Plénum ústavného súdu preskúmalo právne názory II., III. a IV. senátu ústavného súdu v označených veciach a opierajúc sa o argumenty IV. senátu vyjadrené v II. časti tohto uznesenia prijalo stanovisko uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Senáty ústavného súdu budú v zmysle § 6 poslednej vety zákona o ústavnom súde pri rozhodovaní v ďalších obdobných veciach viazané týmto uznesením ústavného súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2008